

POČETNE KOORDINATE

MONIKA HERCEG

SADRŽAJ

<i>pažljivo stupamo iza granice šume</i>	1
--	---

ZMIJSKE SMRTI (PODRIJETLO)	2
-------------------------------	---

rana jesen	3
------------	---

berba	4
-------	---

puni krug	5
-----------	---

gromovnik	6
-----------	---

tetošenje	7
-----------	---

berači	8
--------	---

gluhe mačke	9
-------------	---

zmijske smrti	10
---------------	----

rast	11
------	----

vlakovi	12
---------	----

uroci	13
-------	----

neizbježnost	14
--------------	----

naslućivanje	15
--------------	----

PTIČJE SMRTI	
--------------	--

(BIJEG)	16
muk	17
lov	18
nasljedne osobine	19
urođene mane	20
ptičje smrti	21
amnezija	22
zarazne bolesti	23
jezero	24
bjesovi	26
glave	27
urobor	28
plodnost	29
 MAČJE SMRTI (IZBJEGLIŠTVO)	 30
brat	31
drvena ruka	32
izgorjela ruka	33
ruka u koprivama	34
lokomotive	35

točka	36
kupine	37
sitne smrti	38
mačje smrti	39
šestar u ruci	40
hlače	41
veliki pas	42
bačva	43
iste priče	44
riječi	45
sanjarica	46
 ZEČJE SMRTI (POVRATAK)	 47
prekapanje	48
ruke	49
bijeg	50
odumiranje	51
nasljedne bolesti	52
bakino oko	53
lisica	54

zečje smrti	55
zbližavanje sa smrću	56
zbližavanje sa zemljom	57
magija	58
plod	59
vještica	60
brkovi	61
kasna jesen	62
 <i>voda je već odavno pobjegla pred nasiljem</i>	 63
 O autorici	 64
Impresum	65

pažljivo stupamo iza granice šume
svjesni da je ispod nas
netaknuta smrt
staza prohodna rijetkima
put u obiteljsko stablo

pamtimo da treba paziti na daždevnjake
oglušit ćemo ako ih nagazimo
pamtimo da zmijske treba pustiti da prođu
ako nam prepriječe put
one gutaju stvorove lukavo
kao što se jutrom zgusne
mlijeko prvih magli
i zarazi sva podnožja i usjeke

u rupama se skrivaju krtice
upotpunjujući mekoću gline
kosti šume koja izboči rebra
u toplijim danima
pa nabada neoprezne šetače
na rubu iskašljavanja
šipka i vlage

dno jeseni
mjesto je na kojem se budimo
vrelih tabana
probodeni rebrom bukve
uvijek propupamo
sa stezanjem sunčeva ugriza
oko golotinje šume

ZMIJSKE SMRTI (PODRIJETLO)

RANA JESEN

mokre duše bukvi škripe noću
šireći godove kao krugove u vodi
početak svijeta i sjevera
koncentrična je kružnica

ciklame osjete
pospanost prodire smjelije
nagriza lukovice
taložeći se u njihovu plodnost

čaplje premještaju rujan
s jedne strane jezera na drugu
prateći sunce narezano u trskama
dok glasne žene peru odjeću
u mrzloj vodi do koljena
rastvarajući se kao ježavke kestena

preostaje samo
preorati još jednom dubinu sna
ostatak svjetla podijeliti s jelenima
prije sutona oni će skinuti svoje krzno
i ugrijati im ruke

BERBA

baka ide prva i trkljom
dugačkom i vitkom
trese stabla
leđa bole u dugosatnom skupljanju
čućimo pa stojimo pa stojimo
pa čučimo ljepljivih prstiju
i ne primijetimo
kad su runjaci
puni ljubičaste kože ljeta
odgurani u dio zemljine putanje
prigušen zvukom zrenja
nesvjesni kako
prisutnost crva nepovratno izjeda
rubove rujna

od trenutka pada sve je u iščekivanju vrenja

provrit će u dubokim bačvama
ljubičasta sparina
djetinjstvo i meke kosti kolovoza
provrit će cijeli voćnjak
taj nasukani umor
nadolazeće jeseni
koji miriše
na knedle od šljiva

PUNI KRUG

analogija propadanja tijela
i jesenskog propadanja
potpuna je
lišće se ponizno prepušta truljenju
uvlačimo prste u meso
opipavajući puls ljeta
jabukama koje skladištimo u podrum
još dugo poslije podnositi će studen
koja prodire u staničja
a onda poput planeta
ući u vječnu orbitu oko zime
treba kiseliti krastavce i paprike
da se očuva osjećaj punoga kruga
ukiseljena esencija sunca
osvjetljava želudac

kraj tegli zimnice
ponekad lijeno prolaze zmije
debele zelene kože
baka kaže da su već pitome
i da pod temeljima kuće
otkako su iskopali podrum
spavaju kao stražari
prezimljujući kao i mi
sa sunčevim bakljama
u trbušnim šuplinama

GROMOVNIK

majka moje bake nosi vodu s potoka i spava
u lišću kad nitko ne gleda
pala je rukom u kotao pun masti kao djevojka
i nosila veliki ožiljak
dužinom cijele podlaktice

uvijek je pričala
kako su njena djeca
šest sinova i jedna kćer
nicali kao gljive
jedno po jedno svakog ljeta
tih plodnih kišnih godina

davnog srpanjskog popodneva
gromovnik je bacio munju
ravno u njihovu štalu
mačke su izgubile uši
a njeni sinovi
razbježali su se poput mrava
na drugu stranu ekvatora

TETOŠENJE

baka je često govorila
kako je njen otac zapravo
mato iz susjednog sela
koji pod šeširom nosi
putovanja kao šipak sjemenke
i posjećuje ih čim
utihne posljednji lavež

njihovo siromaštvo koje je prošupljivalo zube
zatrpavao je ilovačom i gurao
među kosti uginule stoke
kao i grube debele ruke njene majke
pune žirova i lješnjaka
prepelica koje misle da su žene

ponekad bi stao i zapalio cigar na raskrižju sela
pustio da ga u oblaku dima
prekriju cijelog
pčele i ptice

skupljao je koštice trulog voća
koje je ostajalo iza berbi
vjerujući u zdravu jezgru
i sad je svejedno
s koje strane prilazi zima
jer ne ostaje ništa
osim štihanja i kopanja
nužnog tetošenja zemlje
nakon predugog ljeta

BERAČI

kad kesten rodi šuma je puna berača
glasovi trče leđima žena
kao divlje životinje
pomlađujući ih stranim naglascima
i njihova se puna tijela otvaraju
kao prazni ormari

stranci u šumi ostavljaju cipele i dobre namjere
bosi utrčavaju u postelje
gužvaju suhu kožu
pod prstima kao pod mrazom pucaju oči
poput bobica grožđa pred zrenje
i umjesto pijetlova bude selo

početkom ljeta u vinogradu niknu djeca
bez očeva
kao pečurke iza kiše

GLUHE MAČKE

kad je gromovnik presložio nebo
prvi grom udario je u našu štalu
a drugi u mladu katu

zakopali su je do glave
u vrt kraj gredica luka
i čekali dva dana
da joj prokljaju ruke
iz mokre crnice

bilo je to još jedno čudo
kojem su svjedočili seljani
naše gluhe mačke nesretno su mijaukale
ne mogavši čuti svoje glasove
ni preduće utrobe pune miševa i mačića
a kata je nosila munju pod srcem
koje je preskakalo
kao pokvarena igračka

ZMIJSKE SMRTI

najmlađi brat moje bake
dugo je ležao licem u sijenu
prije nego su pronašli
njegovo mlado truplo

kad su orasi provirili iz zelenih tobolaca
skupio je njihove naborane glave
razbio ih i gole samljeo
nedjeljna gibanica mirisala je
na povratak

predvečer mu u potiljak
spremiše metak
koji ga je povukao prema
središtu zemlje

nad njim su bdjele riđovke
kao strane kompasa
raščetvorivši tako smrt
koja je spavala u njemu

RAST

rezali su drveće kao svinje
i ponekad se činilo da više krvi isteče
kad hrastu prerežu povezanost s tlom
nego kad svinju objese
da izađe iz nje
ostatak smrti

razgranatost korijenja sjekli su u pakete
skrivajući u tlu bolesti
i onečišćenje bukom

vidjeli smo
dimnjake koji oblacima probijaju trbuhe
grad koji se širi kao tuberkuloza
vjetar bez smjera koji ne znamo imenovati
rast koji je nemoguće ograditi

kad se baka udala bila je stara cura
željezara je već izrasla u složeno biće
koje je hranilo svu svoju djecu
a njene dugačke stotruke ruke
kojima su gmizale utrobe vlakova
otpetljavale su se širom svijeta

VLAKOVI

kad je prošao prvi vlak
učinilo se seljanima da je noć svijeća
koja se pali i gasi
prema volji glasnog stroja
i ništa više nije ostajalo
sveto i tiho

samo je kata voljela bučne metalne gusjenice
utorkom je vodila ovce i krave
na ispašu kraj pruge
i promatrala poslušno
kako razgovaraju s bogom

UROCI

djed se priženio
zbog hektara i hektara miješane šume
isto toliko obradivih oranica
nekoliko voćnjaka i vinograda
četiri konja
desetak krava koza kokoši zečeva
štale veće od kuće
a i baka je bila puna i zdrava
rumena kao petrovke i prezreli paradajzi

u kraju se pričalo da se nije udavala
jer je bila predugog jezika
da ne propadne imanje
muža je prvo naučila
što donosi najveća zla
ubiti zmiju ispred kuće
i potjerati cigane
nije zgorega ni paziti da nokte ne reže
petkom nedjeljom i utorkom

brzo se propio
baka kaže jer nije pazio
da ustaje na desnu nogu
i nju prvu nazuva
rano je išao na vlak za željezaru
i vraćao se kad već gluho doba počinje
uvijek s nekoliko čokanjčića pelinkovca
jer su godili izrastajućim čirevima
a baka ga je psovala
što kraj stotina litara
domaće rakije
pije kupovne

NEIZBJEŽNOST

prije prvog snijega uvijek dođu ciganke
kao da predosjete pomračenje
koje se istiskuje iz uranjenog gušenja jeseni
lomljenje drvenih leđa doline
pod teškim tijelom vjetra neprimjetno je
kao preobrazba tijesnih ličinki u hruštave
uznemirena zemlja odguruje korake
dok rastjeruje gujavice iz obraza
u kasnim jesenskim danima
nebo se začas napuni predvečerjem
pa sitna prokletstva ulaze u oči
neočekivano kao vinske mušice

kažu da ih treba pustiti preko praga
i ugostiti
inače bace uroke na potomke
susjedova žena tri je puta zaniжела
i uvijek izgubila plod
nakon što su potjerali ciganku

da razrijedi čaranje
baka čuva češnjak na rubu kreveta
i brezu je posadila
točno ispod prozora
kad prvi roj svjetla uđe u brezine kosti
jasno čujemo kako o staklo kuca
neizbježnost cvjetanja
nevidljivi prsti
iz uhvaćenih uroka

NASLUĆIVANJE

povratak zime započinje prostiranjem debele
plahte magle na razorene bašte
umotani snom rijetko naslutimo korak
tih kao prikradanje lisica u kokošinjac
i stjecanje mudrosti

udišu se i izdišu kilometri noći
zapčinje sazrijevanje hladnoće
u prvi jutarnji mraz
polja su stratišta kojima se povlače
kišom natopljeni duhovi
neubranih gomolja
krumpira i cikle

umor hlapi kroz smrznute brazde sve ranije
i dugo nad njima bdije kao zabrinuta majka
uskoro će sve leći u tamu koja će
ublažiti bolove rasta

PTIČJE SMRTI (BIJEG)

MUK

pobožnost snijega
omata selo u slojevima
poput glavice kupusa
pretvorba misli u riječi događa se
ovisno o temperaturi zraka
i često se ne razmjenjuje
između dva jezika
ništa osim muka
neprirodno glatkog i toplog
njegov talog dugo tjera na kašalj

dok ima žara u ognjištu
žene sjede
i žvaču očenaše
pletući čarape

bog odgovara
drhtanjem orionovih kosaca
pretiho da ga čuju

LOV

noć izrasta iz lisičjih kralježnica
odvajajući se od mokrog tijela
neprimjetno poput zemljinog okreta
njuške su napete praćke
zrak im zveckta brkovima
kao da vjetar stresa zvijezde
u duboku bjelinu

prije svitanja lovci prte snijeg do čeke
pa strpljivo satima
namještaju oči u nišane
kao iščašene zglobove

zimsko jutro osuto je smrtima
kao jesen crvenim bobicama

iz otvorenih rana
nijemi duhovi pijetlova
podignu glave poput ticala
i kukuriču bezglasno
dok se ne ukape
u neprozirnost magle

NASLJEDNE OSOBINE

dok pod površinom
mirovanje učvršćuje korijenje
koje će iznijeti rast
djed kraj peći otpuhuje krugove dima
proročki govori ova zima
bit će dosad najljucā
ali i zima je pitoma unutra
kraj vatre
gdje mačke lijeno predu
krzna očišćena od razigranosti

kad zadrijema kraj peći
često sanja električne vlakove
starenje koje ga tek očekuje
ćelavost neprimjetno izrasta
na središtu tjemena
poput proplanka
nerođeni potomci ostaju bez kose
i slabog su srca
u zatvaranju kruga
nasljednih osobina

UROĐENE MANE

ponekad se žene rascvjetaju
usred najvećih mećava
tako je pri porodu mog oca pomogla susjeda anka
na zemljanom podu kraj ognjišta
kad je snijeg već bio preko koljena

kao dijete proganjao je životinje
tražeći u njima
neopazive izrasline osamljenosti
pupoljke koji su i njemu obrasli grlo

nije volio biti među ljudima

kad je imao pet godina
razjareni se roj stršljena
iz jazbine crnoga graba
obrušio na njega
dugo je plakao nateklih očiju od uboda
a onda bez treptaja
nastavio igru skrivanja u duplje stabala
preslojavajući naslage humusa
ne primjećujući
širenje i duljenje tabana
izbijanje prvih brkova
dok nije pao preko svog stopala
kao preko krtičnjaka

PTIČJE SMRTI

nitko ne priča o pticama
u koje useljava zima
na perju im otvrdne svjetlost
pa padaju iz smrznutih oblaka
nemoćne i pune krajolika

u vrapcima zima izjeda najupornije
unutarnje putokaze
pa se stropoštaju kroz nebo kao
kamikaze
u naslage bijelog mira

generacijama čuvamo tajnu
da ptice zapravo ne umiru

s prvom južinom
u njima ožive sunčeve pjege
koje ih vrata na početne
koordinate

AMNEZIJA

toplina se posuđuje od rakije
šljive upiju mirodije sunca
pa u komini zavri
srž ljetne žege
ranije od kukurikanja potjera
praskozorje krošnjama
seljani večeraju vatru
da oljušte mrenu mraka
naslage sjete na organima
ujutro sjeverac
povija pijane vratove

susjed je sinoć tražio brata
umrlog prije deset godina
njegova smrt zgruša se kraj usana
svaki put kad razrijedi rakijom
potkožni žamor predaka

u svakoj noći jedna je provalija
spokojna kao štala prije požara
potrebno je popiti ljuti gutljaj ljeta
pa ne uzmaknuti kad navale ponovno
volovi podivljali od plamena

ZARAZNE BOLESTI

ljuba je naglo okopnila
njene debele ruke u par tjedana
ispuhale su se kao gajde
obilazili su je doktori pa seoske ciganke
i nitko nije mogao dokučiti
s koje strane je zima ušla u krvotok
da iscijede otrov
samo su njene oči ostajale jednako velike
dvije staklene pikule
koje su razlagale strahove poput prizme

kad je cijela prešla u spore
njene smrznute oči bacili su
na dno jezera koje nabuja kao tijesto
u proljetnim mjesecima
da vodene rusalke otope neizbježnost bolesti
pod neuhranjenim rebrima

JEZERO

dok se vraćao se iz seoske birtije
mato je pijan pao u jarak
i zaspao u snijegu

meridijani njegovih putopisa
rasuli su se iz šešira
i propali u dubinu mekog snijega
načinivši u ledenom jastuku
jedinstvenu kartu svijeta
pod suhim snijegom su izrasla
četiri kontinenta na kojima je
ganjao divlje konje
delta volge razlila se
točno pod matinom glavom
sanjao je kako love ribu
na kaspijskom jezeru
bacali su mreže
puneći ih rijetkim primjercima
gigantskih moruna i kečiga
nemarno budeći
nemani koje su okamenile na dnu

najveće jezero
uvijek je govorio mato seljanima
iz kojeg voda ne otječe

nije se ženio
ni imao djecu
ni unuke
a da jest
možda bi bježao brže i srčanije
kao preplašeno govedo
kad su izronile vodene zmije

i povukle ga
prema dnu

BJESOVI

ako je zima dovoljno hladna
smrznu se seoski psi i njihova mršava tijela
izgledaju mjesecima kao muzejski primjerci
zapuše li ledeni vjetar
otpadaju im repovi
pa stoje osakaćeni

za takvih zima iz planina
spušta se čopor vukova
jer ih psi neće odati
za takvih zima
množe se bjesovi u ognjištima
i ulaze u seljane kao sezonska gripa

baka kaže da je tako oduvijek
bjesovi se u usta uvlače kad najmanje očekuješ
pa iza ponoći obilaze vučje brloge
u maternicama žena izrastu vučja djeca

ne smije nas prevariti kaže baka
što nose dječja lica
u njima vukovi rastu brže od ljudi
i kad tad
ugrist će

GLAVE

lovcima duboki snijeg pada teže nego skupljačima
spretnim nogama prelaze šumske padine
tjerani kao opsjednuti
potrebom da pronađu lovinu
ali uzalud
bjelina zasljepljuje i njihova osjetila
a tragovi divljači samo su bezizlazne petlje

te noći bezbrižno su usnuli južinu
koja je okopnila snijeg

prvo su došli po lovce

njihove glave
još pune osunčanih livada
postavili su oko sela
kao ulične svjetiljke

UROBOR

baka ih je hranila toplim ostacima mjeseca
koje smo čuvali u podrumu s jabukama
i kad su im izrasli zubi
neočekivano kao što je pao prvi snijeg
pustili su da pobjegnemo
prije potpune preobrazbe

mene tek rođenu nosili su
kroz labirinte bukovih grana
stranputicama
izgledali smo kao obitelj zečeva
kad bi tko i zaplakao
golim bi tijelima šuma gušila
gustoću jecaja

mogli su nanjušiti
kako mrznemo od neizvjesnosti

mogli su čuti kako nam dozrijeva
čvrstoća drveta u plućima

sadili smo priče u grmove gloga
da se potomci znaju vratiti
i tog zemljinog okreta
postali bismo polustabla
da nezdravo topao vjetar s istoka
nije zameo
i posljednje tragove
napokon otvorivši
proljeće

PLODNOST

zima se istiskuje iz oranice
preciznim udarcima motike
dani sazrijevaju u trešnje
žene u čvrste stabljike

majčina briga hrapava je poput mačjeg jezika
dugo ovija i čisti zemlju od nametnika
liže krzna životinja koje zalutaju
čisteći ih od loših navika ulaska u baštu
iz ruku probijaju joj mladice kupusa i rotkvice
koje presađuje u grla gredica
iz koljena raste najzelenija blitva
majčin pokrov su klice umjesto dlačica

uvijek prije podneva legne
duž najplavije kosti neba
pa trbuha puna mlade svjetlosti
utisne jutro u maternicu
i kalemi
duge vratove plodnosti
na umorna stabla

uzalud
u našoj kući
gdje god ona bila
žive ljudi koji su umrli
proljeće nikada ne ulazi

MAČJE SMRTI (IZBJEGLIŠTVO)

BRAT

imao je dječju paralizu kao mali
i bacali su ga neprestano u mrzlu vodu
da ohlade njegove užarene organe
a on je tek udahnuvši gorio
kao da je udomio nuklearne procese zvijezda

možda je kasnije uskočio sveti ante
kad se bogu nije dalo
pa je prohodao makar su pročitali još tri bolesti
u njegovom spužvastom kosturu

u glavi je uzgajao neimenovane ptice
s kojima je pričao češće nego s ljudima

ostalo je još nešto od užarene sunčeve korone
ispod njegove neiskusne kože
i ponekad
kad nitko ne gleda
svijetli u mraku

DRVENA RUKA

majci je ruka nabubrila kao mokra grana bukve i odrvenjela
iz njene suhe naborane kože
izlazili su šumski demoni
ako joj je odrežu neće imati dosta nježnosti
za dva djeteta

brat je jednom stavio na glavu lonac pun mrava
a njoj je od brige otpala kora drveta
i narasla i treća i deseta
i stota ruka
za svakoga mrava

IZGORJELA RUKA

presađivali su mu kožu s noge na ruku
centimetar po centimetar kvadratni
da prekriju živo otkriveno meso
a mi smo mjesecima odlazili u bolnicu
noseći kekse i sokove

otac je radeći na ciglani
oblikovao gradivne jedinice
za toplinu tuđih obitelji
nama je doma donio
izgorjelu ruku jednom
razbijenu glavu četiri puta

tog ranog prijepodneva
došli su i rekli nam da žure u bolnicu
a ja sam ponavljala da je trebalo sve
pod hladnu vodu staviti
sjetivši se kako je bilo jednom
kad sam se opekla
naslonivši ruku na peć

RUKA U KOPRIVAMA

koprive su često bile u majčinu varivu
susjedi su je uvijek čudno gledali
kad je prebirala po travi i tražila
matovilac maslačak i koprive
duljile su vratove i savijale leđa
odmah kraj dvorišta
iza ograde

majka kaže da su samo mlade dobre za jelo
zajedljivije su i čangrizavije što su starije
ne opraštaju dodire

poneka mlada kopriva bila je i pored tanjura
da nas uplaši
ako smo zanovijetali da ne želimo jesti

kad smo dolazili uplakani
otac je stavljao ruke među njihove izdužene vratove
i puštao da ga grizu kao tisuće komaraca
a onda nas nazivao
pun crvenih plikova
djecom ljekovitog bilja

LOKOMOTIVE

brat se voli penjati po starim lokomotivama
narastu mu oči kada ih ugleda
kako stoje pune skraćenih daljina
i puštaju da po njima neprimjetno raste hrđa

pojele su dovoljno
čeznutljivih pogleda i pozdrava
rastanaka
sastanaka
svakodnevnica
da se izjednači njihovo trajanje s
treptajem fotoaparata
pažljivo smo umotali u trenutak
nenametljivi pejzaž kolodvora
majčina leđa dok pridržava brata
da ne padne s kotača
njegov veliki osmijeh s dva zuba
moj prst uperen prema prolaznicima

i ništa nije promaknulo
osim možda majčine brige
koja se ne može vidjeti
straga

TOČKA

u djedovim pričama
užarena usta lokomotiva
gutaju buđenje brežuljaka
dok još zijeajući
putuje na posao

bojimo se njihove usijanosti
ali suosjećamo
pa izmišljajući pustolovine
vraćamo otkucaje željeznici
gledajući satima
kako se tračnice u daljini
spajaju u jednu točku

KUPINE

početkom kolovoza skupljamo kupine
po zapuštenoj pruzi
pazeći da koračamo
s praga na prag
između je provalija
koja završava igru
najvještija sam u hodađu tračnicama
pažljivo stavljam nogu pred nogu
kao hodačica po užetu

iako su od pruge ostala samo
neostvarena putovanja
koja vijugaju brdima
zamišljamo kako bi bilo
da baš sad prođe vlak
u koji uskačemo

poslali bismo razglednicu
iz sunčanijeg podneblja
u kojem cijela sretna obitelj
stane u jedan lipanj
kao obilan nedjeljni ručak
na maleni tanjur

SITNE SMRTI

glasno dišemo zbog nesnosne sparine
spavajući u istoj sobi
tjeskoba je teža od zraka
ispuni prostor poput ugljičnog dioksida
pa se pogušimo u košmaru

u očevom se snu koti praznina
kao zlatice na krumpiru
dok u potpunosti ne unište nasade
svako malo nakašlje se
poput mačka koji izbacuje
klupko dlaka
brat škrguće zubima
majka je nepomična
stisnutih usnica
nalik na sliku gospe kojoj se moli
nekad se nagnem nad njeno lice
da provjerim diše li

osluškujem i
kako prerastamo već tijesne cipele
kako nam tamni kosa
i troši se hrskavica dok trčimo
vani izgara atmosfera
a u nama gore dječja tijela
kao rođendanske svjećice
dovoljno brzo da se ujutro
ne sjećamo

MAČJE SMRTI

tjednima gledajući kako prolaze avioni
brat je pomislio kako i mačke mogu letjeti
bacao ih je što je mogao više
i trčao mami vičući
vidi leti
uvijek su se dočekivale na noge
samo je jednom stari miki
slučajno pao potrbuške
na rub panja

nakon nekoliko dana
ispred kućnoga praga dočekalo nas je
njegovo sivodlako beživotno tijelo
jednako dostojanstveno
kao i mrtvi miševi
koje bi prinosio
pred vrata

ŠESTAR U RUCI

ispružila sam dlan za deset udaraca šibom
lažem da ne znam za što sam kriva
čudovište koje zabija bratu
šestar u ruku
imamo sedam godina zajedno
i pričamo izmišljenim jezikom
poput onog kako breskve
komuniciraju suncem među dlačicama
od svega smo
ljeti složeni od kratkih sjena
zimi učahureni u deke

nakon svakog udarca uzdahnem
ali ne zaplačem
ruka se sama uplašeno povlači kad je ošine
glatka šiba od vrbe

imamo samo sedam godina zajedno
i kad nitko ne gleda
svijetlimo u mraku

HLAČE

prvi mrtvac kojeg sam vidjela
bio je ujak
obrijan i počešljan ulijevo
lijep poput mog kena
imao je probušeno uho
više se ne sjećam koje
ali rinčicu su prije sprovoda skinuli
otkrivena mu je bila samo glava
i početak torza
dovoljno da se vidi kravata i
porub košulje
kažu da ga dalje nisu ni oblačili
jer je tijelo bilo smrskano
od nesreće
otputovao je tako bez pola odijela
kamo god da se putuje
kroz naslage ljepljive ilovače

majka je dugo sanjala
njegovo ukočeno lice
i kad je otac umro
lijes nije otvarala
niti nam je dala da ga pogledamo
prije pokopa

VELIKI PAS

nakon ujakovog sprovoda
vidjela sam kako se otvara
vedro nebo kolovoza
u kojem suze svetog lovre
pokojnima ulaze u usta
pa ih kao lampione
podižu
u ljetna zvijezđa

te zime pokopali smo mimi iza kuće
djed mi je kasnije pokazao
kako da je pronađem
otvarajući trbuhe
umrlim zvijezdama
u kojima je mogla
saviti brlog

BAČVA

sanjala sam isti san tih godina
trčim prema kući i nadam se da ću doći
dovoljno rano da uspijemo pobjeći
susjeda govori da idem preko šume
jer ne mogu za mnom
šuma miriše na rakiju
nekad je dovoljno skriti se u podrum
oni ne mogu proći širokim ramenima
a ja sam još uvijek dovoljno sitna
da se provlačim kroz rupe u zemlji
ili da iščeznem u hrastovoj bačvi

sve miriše na rakiju
a ja odbijam vjerovati u boga
jer ne mogu pričati s njim
dok grizem nokte u buretu
dok hvatam dah trčeći kroz šumu
dok kopam tunele
držeći krijesnice u ustima
ispod naše kuće

ISTE PRIČE

u drugoj sobi stanuju baka i djed
prije spavanja uvlačim se u njihov krevet
i pažljivo slušam

priča uvijek zapinje u raslinju
probijajući se kao berba kestena
kroz blatne šumske putove
utabane tragovima divljači
baka opet govori
o djedu kad je pijan išao konjima u grad
i vratio se bez njih
o bratu koji je poginuo tijekom
davnog zaboravljenog rata
o kući čije je drvo evoluiralo u ciglu

već se polako mračí
i priče se zatvaraju s kopcima
ostavljajući riječi bez vizualnih efekata
kroz jorgan nahrupi miris pokošene trave
mukanje žednih krava iz jastuka

izmišljeni pas laje pod prozorom
dok djed dolazi

pješice

bez konja

RIJEČI

za vrućih ljetnih dana
djed bi satima sjedio
pod orahom u dvorištu
i gomilao starost u uzdahe
precizno mjereći
tlak kojim pritišće srpanj na lice
kad bi sparina već mantala glavu
baka bi s vrata vikala
da se skloni sa sunca
uvijek je nosila rubac jer je to pristojilo
i brisala znoj s čela
kao da skuplja kišu prije suše

vjeruje da je bog pomogao jednom dok je u bolnici
brat od temperature plavio kao šljiva
možda je pomogao još jednom
kada je zaboravila što je bilo u njenim riječima
a bog nije dao da ode
prije nego su ih pročitali drugi

SANJARICA

kada smo neposlušni
majka nas plaši

doći će po nas
sivodlaki oštrozubi kržljavi
izgladnjeli nakostriješeni
bijesni vukovi
krvavih gubica

ja natapam postelju
znojem i mokraćom
u mojim noćnim morama
ispadaju im zubi
i majka kaže
da to znači
netko će sigurno
opet
umrijeti

ZEČJE SMRTI (POVRATAK)

PREKAPANJE

majka groblje obilazi jednom godišnje
da selo ne pomisli kako smo
zapustili mrtve
uredi tada pažljivo gredice
vrijeska šafrana preslice
i prekopa grobove kao da je u pitanju
jesensko okopavanje vrta
mrtvima se ne valja zamjeriti

dok ispod vojska sitnih bića
rasprostranjuje neomeđenost raspadanja
neizbježan je osjećaj ravnodušnosti i srama
ta činjenica da žalost jenjava
tempom kojim smrt raste u njima
neugodno brzo

RUKE

ruke su mu se tresle dok je pušio cigarete
bilo je strašno unutra pa smo izbjegavali
gledati u praznu sobu iza očiju
u kojoj je možda još uvijek i sjedio
ali više nismo mogli ući

otac je došao sa šibom
prvi put
drugi put
treći put
skrila sam se iza djedovih leđa
a on je širio ruke kao veliku hrastovu krošnju
s tisućama svjetlećih riječi koje su umirile
svaku zvijer koja je prilazila

BIJEG

počeli smo noću zaključavati sobu vidjevši
djedovu sjenu s nožem kako stoji kraj naših kreveta
rekao je da čuje korake oko kuće
i pazi da nas zauvijek ne odvuku u šumu

nedugo zatim je prvi put
razgovarao s mrtvima
i pobjegao preskočivši
visoku ogradu našeg dvorišta
tako su svjedočili susjedi
nakon četiri dana našli smo ga
na drugom kraju grada
skrivenog u jarku

rekao je da bježi i ne smije se vratiti
netko siječe ljudima glave
i sadi ih u šumi
da uzgoji vojsku

ODUMIRANJE

nije se stigao vratiti s nama
živjeti s lisicama ježevima i srnama
ali slika voćnjaka koju nam je poklanjao svakog proljeća
s godinama je narasla u biosustav njegovih šljiva
velike stare kruške koja se sustavno pomlađivala
i dvije trešnje koje bi se zarumenjele
uvijek u svibnju

usred jesenskog stapanja
prekopali bismo tunel kroz vrijeme
i preko smrti pričali s njim
obrasli bršljanima
puni koštica šljiva
koje su nas odgajale

kad se dogodilo odumiranje
jeseni su se pojele unatrag
nisu nas više doticale

nitko ne ubire šljive
a djed osamljeno sjedi
ispod stare kruške
čekajući da se sjetimo

NASLJEDNE BOLESTI

prsten feder još jedan prsten i nekoliko kovanica
sve su to pronašli u bakinom trbuhu na rendgenu
dugo smo gledali u sliku i nismo se mogli složiti
je li ludost nasljedna ili zarazna

još godinama poslije nije nam prilazila
bila je polusrna polubaka
s blatom na papcima
bojali smo se da će nas zamazati
da će u nas posaditi sjemenje jeseni
koja će nas obrasti kao korov

čuvajući zavjete mog oca
iza pupka
rekla mi je da je imala puno momaka i jelena
jednom su je našli priča se
i s popom
kraj potoka

BAKINO OKO

ležala je puna prašine
stari crvljiv namještaj
obnovljene kuće
ne prepoznajući nas
i u nekoliko tjedana
okopnila kao snijeg
mogli smo je prenijeti u rukama
duž cijelog zemljinog opsega
tako laganu skoro vunenu
ali smo čekali da se iscijedi
kao sok iz bazginih cvjetova
bojeći se smrti koja izjeda iznutra
dovoljno polako da bude neprimjetna

početkom veljače
majka je na njenom krevetu pronašla
samo jedno smrznuto oko
drugo je vjerojatno pojela mačka
i pustila da iz njega izraste
cijeli grm jasmína

LISICA

otac je imao nekoliko ličnosti koje je postavljao
na lice ovisno o postotku vlage u zraku
i dubini jeseni
teških listopadskih dana
koji su mu namakali utrobu
sjedio je ispred kuće
i dozivao mačke lutalice
s ponekom psovkom ispod jezika
koji se otpetljivao kilometrima u šumu
po bodljama kestena

onih lakših jesenskih dana
živio je u priči moje majke u kojoj se
ako je sumrak dovoljno oštar
i rastegnut rubom šume
pretvara u lisicu
i vraća svakih deset godina
kao prokletstvo

ZEČJE SMRTI

u životinje smo pažljivo spremali smrt
hraneći ih svježe pokošenom travom i sijenom
a onda tu istu smrt vadili iz njih bezbolno
jednim rezom ispod vrata

krzno zečeva uvijek bi visjelo na starom orahu
kao prevelik kaput
a kraj krznenog odijela
mišići koje smo ogolili
posramljeno su gledali prema nama
i leljali u naletima vjetra

očevo ukočeno tijelo majka je
našla kraj zečinjaka
jednog rujanskog jutra
naslutivši tako aksiom
kojeg smo rijetko svjesni

smrt kojom hranimo druge
ponekad se nehotice
vrati i u nas

ZBLIŽAVANJE SA SMRĆU

otac je umro
sve je širom otvoreno
i bog se može provući
kroz cijelu kuću da nikad ne saznamo
propuh je

držim ruke na bubrezima da ne stradaju
ovih dana kad je sve poplavljeno
prsti su mi smežurani kao orahova ljuska
satima sam nogama u hladnoj vodi
i stalno trčim piškiti

mokra mi je kosa
majka više da ću se prehladiti
ali ne može zatvoriti
ni prozore ni vrata

ZBLIŽAVANJE SA ZEMLJOM

trebalo nas je
podmazivati s više toplih riječi
uzgajanje čovjeka zahtjevan je posao
a majčine ruke grube su i neuke

tih dana okopavali smo kukuruz i natjecali se
tko će prije dovršiti dugačke redove
tko će se prije sasuti u leptira
i odletjeti prema šumi
žuljevi su danima stršili iz dlanova
i bilo je teško pravilno zarasti
bez topline

MAGIJA

magija je doselila s majkom
i zidovi kuće obrasli su biljnim receptima za
postavljanje obitelji

susjedi su se pretvorili u miševe vješce
kad smo već bili stariji doselio je susjed jozo
njegove mišje uvećane oči
uvijek su nas zloslutno promatrale
iza debelih stakala
na sprovodima je majka znala reći
sve je to jer smo ukleti
ispod naše kuće
podzemne životinje unatrag gmižu
i sumrak nam krivo razapinje sjenu
nekako ukoso

PLOD

kako bi prekinula prokletstvo
majka je žrtvovala stado ovaca
traktor piliće zečeve
čak je i kukuruz pustila umrijeti

u siječnju se rascvjetala po četvrti puta
kao mlada trešnja
a plod je bio sitnih očiju za dobru sreću
i kose pune hrasta
polusrna polusestra

VJEŠTICA

osim naznaka koje se pojavljuju
kao pravilno razmještene bore
oko očiju
ništa drugo ne govori o starenju moje majke
svi su pod zemljom
i njene priče godinama su grumen
grumen
grumen
u grob

navečer se pretvara u vješticu
dugo jašući kroz snove susjeda

krade im mladost
još uvijek se očima smije kao dijete
i nesebično voli samo mačke

BRKOVI

na kraju je majka rekla
da je ionako već nekoliko puta pokušao
ukrasti rasprsnuće prezrelim plodovima
i poput njih se vratiti u okrilje truleži
omčom oko vrata na tavanu
nije izlazila iz sobe sigurno mjesec dana
nakon sprovoda i bilo je to jezivo utješno
za nju i za nas
vlažna prezasićenost žalošću
u svakoj prostoriji
još osjetim tanku šibu tišine
kako oduzima dostojanstvo prostoru
unutar i izvan nas
jer nije se imalo o čemu pričati

žali se na kostobolju i njegove šake
negdje između lijeve i desne klijetke
osjeti još uvijek
žuljevite teške dlanove
i guste brkove
kao kad ju je ženio

KASNA JESEN

rasijecanje šumske tišine
neodgodivim padanjem kestena
znak je da je opna neopazivog polusvijeta
ponovno šuplja
i započinje rezbarenje jezgre stabala
u pamćenje šume
pakiranje svjetlosti u kraće dane
duboko disanje studenog koje
osiromašuje tlo

ljuštenje ljeta
uvijek uznemiri duhove
pa se uvlače u zidove
kao dim u tkaninu

svaka jesen ona je u kojoj mrak dolazi poslije mraka
oštro i neočekivano kao ranjavanje
počinje posljednji lov
u kojem nas smrt upoznaje osobno
prije zatvaranja vrata

voda je već odavno pobjegla pred nasiljem
u pukotine i rasjede zemljine kore
pa je šumsko jezero presušilo

ostao je samo jedan izvor
na kojem piju divlje svinje i jeleni
i duhovi koji lutaju
puni sačme

iz njihovih glava
kao iz žirova
izrasta mlada šuma

Monika Herceg

Rođena 1990. u Sisku. Studentica fizike na Odjelu za fiziku Sveučilišta u Rijeci. Za zbirku poezije *Početne koordinate* dobila nagradu Goran za mlade pjesnike 2017., Kvirinovu nagradu za najbolju knjigu autora mlađeg od 35 godina, nagradu Fran Galović 2018. za najbolje samostalno objavljeno književno djelo na temu zavičaja i/ili identiteta, nagradu Slavić Društva hrvatskih književnika te nagradu Mostovi struge. Dobitnica je nagrade Na vrh jezika za najbolji neobjavljeni rukopis 2017. Osvojila i drugu nagradu na međunarodnom natječaju za poeziju, Castello di Duino 2016. i prvu nagradu na regionalnom natječaju humoristično-satiričnog žanra Bal u Elemiru 2017. Članica je uredništva časopisa Poezija Hrvatskog društva pisaca. Pjesme su joj objavljene u različitim časopisima i na portalima u Hrvatskoj i regiji, na Trećem programu Hrvatskog radija i u antologiji pjesnikinja o migraciji *Ovo nije dom*. Živi u Zagrebu.

Objavila: *Početne koordinate* (poezija, 2018), *Lovostaj* (poezija, 2019).

Biblioteka Online

knjiga 171

Monika Herceg

Početne koordinate

© 2020 Monika Herceg

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2020

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Goran Čolakhodžić

Fotografija

Myriams-Fotos / Pixabay.com

ISBN 978-953-345-737-6 (HTML)

ISBN 978-953-345-738-3 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-739-0 (PDF)

ISBN 978-953-345-740-6 (MOBI)

Prvo izdanje

SKUD Ivan Goran Kovačić, Zagreb, 2018.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture
Republike Hrvatske.**

